

ער מות

עתה כאותה רוח הערבים התרישיח
המנשבת על מיתרי-כנור.

הוא הלך לעולמו ואנו חסאנו
לו. לעת ערב היה הגדול שבחבורתנו,
אדום השער והקולני, מתפרקד על כורסא
הקטיפה המרוסיה והבלה והיה מרחיב
את דבורו על אלה הנערים שנינפו מיד
ההשגחה או הזקרה (על היותו כוסר
בעיקר לא שכה להתריע) - בתוספת
היגשה, שהיא בעצם מיוזרת אמילו
במיעוטה. היגפים האלה - המשיך אדום
השער - דרכם נדרשת ממילא לגנאי
מהיותה אוילית לאין ערוך וצריך לנעול
בפניהם את רשות הרבים, כי צרכי-
הצנור אינם מצריכים ליריקה כלל,
מוטב להם - סיים הלה - לנערים הקטנים
והגדולים הללו ליטול את העונג רק-
המיתרים ולאור הסדר החורני לתנות
אהבים עם שוכני-עפר...

כך סברו גם מידידיו.

ועוד שאלה אחת ניצורה עם
פסירתו: אישתי גורמן לפונדק שלנו?
באמת, היו הרעיה באותו הענין מפולנות
בסקצת. אדום השער רקע, הסתברא,
במנפו הכנר והוכיה, כי הבחור התור
לא נטפל אלינו אלא כעבור שנה וחצי
להיות החברותא, כלומר לאחר שנתלכנו

לכאורה שטוח? לפני דרכו של
המנוח כאותו השביל הצהוב התולך
מישרים מביתנו היעוע להורשת האנוים
הקטנה. עתים זהב להעלות את זכר-
דרכו ולכנה והצנועה, כאילו הוצאתי
עם השבת הלילות מסנה הבויה ברקת
יקרה שאין כמותה מסוף העולם עד
סופו. אולם כעבור זוהר-הכנרים מתעלם
השביל והוא מסתלק פתאום לצדדין
ואובר ברמזותים ההולכים ורחקים.

רק אחת עשתי במבורתו, עיירה
ועירה וחמורה המעושרת נבעות חול
ומיטי כסף אשר לנהר קטן ושוכב,
כשנכנסתי בית-הוריו נצנין לנגד עיני
ראשונה נרתיקה-כנור התלוי על הקיר.
אביו בעל מנן היה ובמוצאי שבתות
זלפו מנגינותיו ברחובות העיירה, ונשים
וסף היו מצטפפים אותה שעה סמוך
לחלונות ועשו את אונם אפרכסת.
אבא זה, יהודי רחבי-דעת, ספר לי עם
סעודת הערב, כי סוד הנגינה מתת-הסד
הוא לו ולאבותיו - ומי יתן לצאצאיו -
זה חמשה דורות. מדי דברו איככה
באה לידם השירת שמים היקירה הוואת
סתה, כטובן, במעין מעשה שהיה כך
היה, ספור האגדה נשתמר יפה בלבי
וחתוק דגורו הצלול והנני הוטה בי גם

במרתמה ההלכות ואף המצוה המעשית נתחורה בחלקה הניכר. ללמדנו: לא בא ה' להוסיף משלו והמלאכה נעשתה שלא בפניו ורק לאחר מעשה נצטרפו לה' דמיונו שלא לצורך הדברים. ואדם השער לא נתקררה דעתו עד שהוסיף: כך דרכם של אותם הבריות; לכשהוטלה אבן קשה וממשית למראשות הנדבכים, מיד הם מתקבצים כעדת צפרדעים ועוגביות הכנינים בידם להעלות את גמיונם כמין קרום מעובה ומחוספס על מעללי האחרים. רוצים הם להוכיח לכך רואיהם. כי גם ידם היתה באמצע. עד כאן לשונו. ואילו אני הקטן—שאני דומני כי מיום שנחלכר המענל עמד בסבורו הוא ופניו החיורים הקרינו עלינו מלהט הכסופים, אשר בהם נעוצה ראשיתנו, ראשית כולנו, כי בראשית היו גענועיסגורים, ימים רבים יראתי להעלות את הרבר הזה על דל-שפתי למות היותו חתום בנושפנקת האמת. לא העיוותי. אולם עתה נוכח פני אלם המות אנרנו בפה מלא: זה הבחור לבן הפנים היה אב לכולנו ומלבו נסתחה תקותהשני לאורה חיינו. ממנו באה לנו התמורה שעשאתנו סדחי כהונה המשלבים את קורטיב יכלתם לתוך רשות הרבים העלובה ושמועת-היאוש לדוממה ולהאדירה.

אראה את העקמומית המעוה את שפתי רעי אדום-השער: מה לך, כי תרבה ההלל את הנער הרם, ותשים את אחר החלשים לקברניטנו? אולי אהסוך את לבו כמעט דגמגוח, שהרי מסור בלא לקט הנגוב מעם חיי-אחרים אי אפשר. תחילה תבוא דונמא משומשמו רבותי, התזכרו את הדמות המחוטבת ו-שומעת עין ותגבורת של ניטשה? הלא כולנו כאחד החפעלנו למראה-הכוח הממשי והרב האצור בפלני-האנדרטא של ברונזה, והנה ניטשה זה נשא כל ימיו סכאובי בשר והיה ידוע-חולי ואנתה היתה שוברת את הצי גיטו, צא ולמד, כי רק מנכבי גענועיו הכמוסים שאב את שירת התעצומות, וכמה נעים במחשבה תחילה להעלים את העין שלא לראות את החטופרת של קאנט, כי ניהא לנו לסלק מום כעור ואנושי זה ממי שבא בכבשונו של עולם, כאן אנו יוצאים בחבה יתירה בעקבות המרגלים וטוב לנו לשים את הנדול כאחד הנמילים מלדה לבעבור נחיה בעיניו כחנכים מלדה, גם כי נחטא חטא גדל לאמתו הפנה של רבר, הייתי מרכב ברונמאות, אלא שאן המת משחבח בחתלתם של אחרים.

ומעט זכות-אבות: הסבא מלפני המשה דורות, הראשון בשלשלת המגננים, ר' סנדיר או ר' יוסיל — השם אינו חשוב כל עיקר — מסתמא יהודי גיול היה, כשלהבת אדומת-לשונות להט בו יסוד הזעם והתוכחה, דומה שנועד להת-יצב כחומת ברזל באמצעות השוק ההומה ולהוכיח את הרבים בדברים בימים כמדקרות חרב, ואין צריך לומר, שהימים היו ימי שחתות ונגע הרעה פשה בכל בשר: מלטים ברבית קצוצה, רמאים בני טאים, מאוני מרמה, אנקת-דלים, הרחוב

המכונס בין הקלויזין היה משוע לרחמים, ופרנסי הקהלה היו פוסעים ברנל-נאות על ראשי-עם-קודש, הלכות נחמטו ולא ידעו בושת, הפקר, וסנדיר או יוסיל נתבעו לזעקת שבר ותוכחה, אלא שנתחו של נאריך הלשון הירוקה נדול היה, גדול לאין שיעור והוא התחפש בצלמו של עכרים אחר, בעל מנגן הסחור בכפרים ומשמיע סוזרותיו להנאת-הבריות, ונתסס סנדיר או יוסיל הקטן לנניתי הכשפים והתחיל גם הוא מנלנל את קצמו לחיך הנימים המיללות וצוהלות לסירונין, ומשיטא: הנלנול הזה הוא לרוחם ולטעמם של המלטים ברבית, מזייפי השטרות והנוכלים והם היו סקר-בים את המנגן בשמחת חנק, כי טוב להם בהיות הזעם ושבת המוסר מנולי-לים לתוך יללה אדם, אשר לשמעה אפשר עוד להתרנש שעה קלה, כרי פשוב במשנה-החדה ובלבב שלם לאבני המרמה ולצמח הסלף, הפקחים שבדורנו המציאו למיתת חנק זו של הזעם האלקי הנוער בנו כנוי מנומס: א מנות, לא בכדי היו הדוכס'ס מאו ומעולם מסקרבי-האמנם למיניהם, הם ששו וצהלו, כי תשמוכת-הזעם, שהיתה עשויה להכות באכזריות על קרקדם, ירדה עליהם ככרוב קל-כנפים המשעשע את נפשם, מעין קנוח סעודה.

ליד קברו של עטיה נודה ולא נכוש: אנו התכחשנו לו בחייו וגם במיתו בושנו לחרות על מצבתו את מלת האמת היאה לנו: רוענו, אוכרת, כי ביום פסירתו בהיות עוד המת הצעיר והחור מוטל לפנינו על מרבץ הדשא היו ידיו המבויקת מלבנונית שאינה מצויה מונחות על הסדין הצחור ועשר האצבעות הרקות כאילו המתינו לסגע חמים ורוטט של מיתרי כנור, ואו ידענו כי לא אבה האיש לנלנל את להט-מוסרו כיללת-אלם, כי אם נסך בנו את יין המרד המסעיר, המחריב עולמות ובוראם בידים ממש.

אכן, תמיד כשהסתכלנו בו רסרף על שפחותינו הפתוחות למחצה אותו החיוך המבטל, שיש בו שמינית של לגלג הנחבא אל כליו, משנשמע חתיך-דבורה שיה כהד כנור מרוכך ומפיפר, תסחנו כי צד נתלמטה בו המלה הפלדית, התכענית, וחדת-הקצוות, פיקים היינו צוחקים בלבנו לעלם חילור זה, שברר לעצמו דוקא את הניב המדורכך והדבק בכברו בחומר נקשה ועכור, עתה בשאין לסנינו אלא זכרו בלבד זרק לעתים מוזמנות נפקוד את המצכה האפורה והאלמת שעל תל עפרותיו להניה, כדרכם של מאטיים, אבנים ממללות — קורנת לעומתנו דמותו במלוא הארשת העדינה ונחזור לראות בדרכו בחיים ונדע, כי החיוך המבטל שלנו היה בו מן המגנה ואין לו כפרה.